

CHORALIS CONSTANTINUS 500

A HABSBURG CSÁSZÁRI UDVAR ÉNEKES SZERTARTÁSAI A 15-16. SZÁZADI GYAKORLAT ALAPJÁN
VOCAL LITURGICAL MUSIC IN THE HABSBURG IMPERIAL COURT ACCORDING TO 15TH AND 16TH-CENTURY PRACTICES

Heinrich Isaac (c.1450-1517)

Születésének pontos idejét és helyét nem tudjuk. Feltehetően 1450 körül született Németalföldön, ahogy ezt az életének korai szakaszára vonatkozó itáliai forrásokból következtetni lehet, amelyekben „Arrigho de Ugho da Fiandra” említik.

Életéről elsőként 1484-ből van adatunk. Ekkor Lorenzo „il Magnifico” de Medici szolgálatában állt Firenzében. Itt a család által patronált három templom énekes és komponistája volt, valamint Lorenzo gyermekeinek zenei nevelését is ellátta. Gyakran komponált világi műveket is az udvar költőinek, vagy a család tagjainak verseire is. Giovanni Medici később X. Leó pápáként felkarolta és jelentős feladattal látta el idős tanítómesterét.

Isaac 10 évet töltött Firenzében, majd 1494-ben Lorenzo halála után két évvel távozott a városból, de nem örökre. A korai firenzei évek alatt megházasodott, és Lorenzo segítségével házat vásárolt a városban, közel a Medici palotához. Isaac távozása után felesége Firenzében maradt, így a komponista – amikor csak tehetett – hazalátogatott. Egy helyi intézménnyel kötött szerződése fennmaradt, miszerint ők gondoskodnak Isaac feleségének ellátásáról, ételt és bort szállítottak a házhoz évenkénti díjazás fejében.

Legközelebbi adatunk szerint 1496. novemberében csatlakozik I. Miksa császárhoz, aki ekkor Pisában állomásozik. A Habsburg udvar eddig kívül esett a németalföldi zeneszerzők „hatósugarán”, Isaac az első, aki a császár szolgálatában magas szintre juttatja, felvirágoztatja az udvar zenei életét.

1497. áprilisában már szerepel a neve a bécsi udvar fizetési jegyzékén, mint „udvari komponista”. A kedvező feltételek hatására feleségét is Bécsbe hozatja.

Az új pozíció megváltoztatja saját műveinek repertoárját. Németalföldön és Itáliában töltött idejéből elsősorban francia és olasz nyelvű világi darabjai maradtak fenn, ettől az időtől, pedig latin nyelvű motettái, liturgikus és ünnepi alkalmakra készített művei kerülnek előtérbe. Természetesen, a kor hagyománya szerint, felhasznál világi dallamokat is ezekhez az új művekhez. Az ausztriai és német területeken divatos „Lied” világi műfaját a francia chansonok művészi színvonalára emeli, és gyakran egyházi művekben is feldolgoz egy-egy ismert dallamot.

Másik jelentős újítása a különösen német területeken elterjedt „alternatim” gyakorlat továbbfejlesztése. Ez a gyakorlat az *ordinarium missae* tételeire volt jellemző, ami azt jelentette, hogy váltakozó módon, egy- és többszólamú részek felváltva követték egymást az egyes énekelt részekben belül. A XV-XVI. században az orgona és ének váltakozásáról is tudunk. Isaac ezt a gyakorlatot továbbfejleszti, és kiterjeszti a *proprium missae* tételeire is, kettős értelemben: egyrészt a fent leírtak szerinti váltakozás figyelembevételével, másrészt a *proprium missae* egyes tételeinek feldolgozását tekintve; vagyis az *introitus*, *alleluia*/*sequentia*, *communio* többszólamú, a köztes változó részek *graduale* és *offertorium* egyszólamú gregorián. Isaac pozíciója szerint műveit bécsi használatra komponálta, de gyakorta küldött darabokat Firenzébe, vagy más európai városokba, udvarokba. Bécs és Firenze mellett életének fontos helyszínei voltak még Torgau, Ferrara és Konstanz, ahol időről-időre megfordult.

Röviddel I. Miksával való találkozása után Bölcs Frigyes szász fejedelem udvari Kapellájának névsorában olvashatjuk Isaac nevét Torgauban, ahol ezután többször felbukkan. Még 1498 előtt felkerül a Habsburgok számadó könyvébe, és 1499-ben megfordul Firenzében is. Az 1505 körül keletkezett többszólamú mise anyagot tartalmazó kéziratban nagyrészt a torgauai Bölcs Frigyes számára komponált művek vannak. Ezeket később jelentősen átdolgozza és a bécsi gyakorlatba már ezek a felújított művek kerülnek, amikből Isaac halála után közel 50 évvel létrejön a *Choralis Constantinus* nyomtatványa.

Ferrarai látogatását egy 1502. szeptemberéből származó levél örökíti meg, melyet I. Ercole herceg egyik ügynöke küld urának: „*Felbívom Fenséged figyelmet, hogy Isaac énekes Ferrarában járt, és a „La-mi-la-sol-la-si-la-mi”, témára motettát szerzett, amely nagyon jó, s amellyel két nap alatt elkészült. Ebből mindazonáltal még nem lehet többre, csupán arra következtetni, hogy nagyon gyorsan dolgozik; azonkívül azonban úgy komponál, hogy munkája tetszik az embereknek. Úgy találom, hogy alkalmasabb lenne Fenséged szolgálatára, mint Josquin, mert szívélyesebb modorú és több újat ír. Igaz ugyan, hogy Josquin jobban komponál, de a saját feje és ízlése után megy, nem pedig az emberek kívánságát követi.*” A levél ellenére a herceg Josquin-t hívja meg udvarába komponistának.

Sokkal fontosabb Isaac kapcsolata a német Konstanz városával. Valamivel 1505. előtt Martin Vogelmayr volt a város orgonistája, akinek kézírásával van lejegyezve Isaac *Sub tuum praesidium* kezdetű motettája a St. Gall - MS 530 jelzetű kéziratban. Egy másik kódex (St. Gall - MS463/464) őrizi az ugyancsak Konstanzban keletkezett hatszólamú *Virgo prudentissima* motettáját. 1507-ben birodalmi gyűlést tartanak a városban, ahol Niccolo Machiavelli ünnepségén a komponista és felesége is részt vesznek. I. Miksának és a császári Kapellának ekkor Konstanz a székhelye. A katedrális püspöke, *Hugo von Hohenlandenber*g itt hallja Isaac liturgikus műveit, és valószínűleg ő veti fel a zeneszerzőnek a későbbi *Choralis Constantinus* ötletét.

Isaac életének utolsó szakaszában Ausztria liturgikus és világi zenéjének megújításán, jobbátételén fáradozik. Firenzében a Mediciek újra megerősödnek. Lorenzo halála után, Savonarola fellépésének hatására hatalmi helyzetük meggyengült, de ekkorra visszanyerik befolyásukat. Ebben nagy szerep jut Lorenzo fiának – akit Isaac még ifjúkorában tanított – Giovanni de Medicinek pápává választása, aki X. Leó néven uralkodott Rómában. A pápa 1514. május 13-án, közvetett módon levelet küld ifjúkori mesterének. Az üzenetet a Sixtus-kápolna Priorjára Nicolo da Pittis-re bízta. A pápa Isaac részére nyugdíjat biztosít 22 évvel azelőtti szolgálataiért, és arra kéri, hogy a Medici család ügyeinek intézésében, befolyásuk visszaállításában segédkezzen Firenzében. Isaac a levél kapcsán felkeresi I. Miksát, és a pápa kérésére hivatkozva a császár szolgálatából való felmentését kéri. A császár elismerve és megköszönve eddigi szolgálatait, tekintélyes életjáradékban részesíti és elbocsátja. Isaac ezután visszatér Firenzébe és nem hivatalosan a Medici családot szolgálja, ügyeinek intézését felügyeli. Itt halt meg 1517. március 26-án.

Choralis Constantinus

A zenetörténet egyik legnagyobb vállalkozása.

1550-ben és 1555-ben Hieronymus Formschneider nürnbergi kiadónak köszönhetően jelent meg három kötet terjedelemben a teljes egyházi évet felölelő mise-proprium anyagokat tartalmazó kiadvány.

Az első kötet a vasárnapok szertartásához kapcsolódó tételeket közli. A második kötetben a nagyobb egyházi ünnepek (húsvét, pünkösd, mennybemenetel stb.) liturgikus tételei találhatóak, míg a harmadik kötetben a szentek ünnepeihez kapcsolódóan közöl műveket, kiegészítve néhány egyedi ünnep anyagával (akadnak duplikált alkalmak a második kötetrel összevetve, némileg eltérő liturgikus tételekkel), illetve néhány alternatív gyakorlat szerint megkomponált mise-ordinárium ciklus is helyet kapott az utolsó kötetben.

Próbáljuk áttekinteni ennek a hatalmas zenei kincsnek a keletkezésétől a nyomtatott megjelenéséig terjedő közel 50 évig tartó kalandos történetét!

A történet 1507-ig nyúlik vissza, amikor Heinrich Isaac a császári Kapella zeneszerzőjeként I. Miksa kíséretében Konstanz városában tartózkodik. Ekkor figyel fel rá a katedrális püspöke, és kéri fel egy teljes egyházi évet felölelő liturgikus énekanyag megkomponálására, a konstanzi katedrális számára. Isaac 1508. április 14-én megbízást kap a katedrális káptalanjától a fontosabb ünnepek (*etlich officia in summis festivitibus*) „Formuláinak” (*Formularies=alapelvek*) elkészítésére. A következő feljegyzés szerint 1508. május 18-án néhány elkészített „Formula” átdolgozására kéri. Végül a megbízástól számított 19 hónappal később, 1509. november 29-én a káptalan elfogadja a teljes mise-proprium anyag „Formuláit” (*1509 Exparte Cancionales per ysaac transmissi*). „Formulák” alatt valószínűleg azt a tervet kell érteni, amiben Isaac rögzíti a megzenésítendő részek liturgikus szövegét és gregorián dallam-anyagát. Ezt a tervet Isaac hátralevő életében folyamatosan valósítja meg, a „Formulák” szerint sorra komponálja meg azok többszólamú részeit. Minden bizonnyal a katedrálisban e szerint az összeállítás szerint végezték a szertartásokat 1526-ig, amikor a protestánsok támadásai elől a káptalan menekülni kényszerült Konstanzból.

Isaac konstanzi kéziratai és azok másolatai – ezekben a nehéz időkben – egy augsburgi könyvkereskedő, Georg Willer tulajdonába kerültek, aki ezeket továbbadta Hans Ott részére, Nürnbergbe. Hans Ott felismerve a „Formulák” jelentőségét, felkéri zeneszerző barátját Ludwig Senfl személyében, hogy szerkessze meg a teljes anyagot a rendelkezésre álló kéziratok és másolatok segítségével, illetve a hiányzó részeket az „Formulák” alapján egészítse ki. Senfl a feladatot kiváló ötletnek és lehetőségnek találta. A nagyszerű komponista Isaac tanítványa volt, ahogy az önéletrajzi motettájából (*Lust hab ich g'habt zur Musica*) kiderül.

Mesterét 1515-ben közvetlenül követte a Habsburg udvar zeneszerzői állásában, amit Isaac halálának idején is betöltött. Művészi céljának tartotta Isaac tervét a császári udvar Kapellájában megvalósítani, de ebben megakadályozták. 1519-ben I. Miksa halálakor az Kapellát feloszlatták, Senfl-t elbocsátották. A zeneszerző hűsége korábbi mesteréhez töretlen maradt. 1520-ban ennek ékes bizonyítékát adja a *Liber Selectarum Cationum* c. motettás kötet megjelenésével, melyben Isaac műveiből is többet közread.

Senfl-t új pozíciója Münchenbe, a bajor hercegi udvarba szólítja. Itt 1523-ban kapja azt a feladatot, hogy szervezzen udvari Kapellát. (Ebbe a kórusba nyer néhány évtized múlva Orlando di Lasso is felvételt mint énekes, majd az ő irányítása alatt éri el a müncheni Kapella a fénykorát.) Senfl, nem sokkal Münchenbe való megérkezése után hozzákezd Isaac műveinek másolásába. Nem véletlen, hogy a legfontosabb 4 kéziratos Isaac műveket tartalmazó forrás itt található (MSS 35-38). 1531-et írunk, amikor Hans Ott felkeresi Senfl-t tervével, aki ezután hosszú ideig dolgozik mestere hagyatékán. Hat évvel később, Ott egy másik kiadványának (*Novum et insigne opus musicum, 1537.*) előszavában beharangozza a készülő tervet: „*Isaaci pauca habere potui, sed facile id pensabimus proxima editione, qua Choralem cantum constantiensem, ut vocant vulgabimus*”. Anyagi nehézségek miatt a kötet nem tud megjelenni. Időközben Senfl 1542-1543 körül meghal, majd nemsokkal utána 1546-ban Hans Ott is. Senfl 1537-ben elkészült Isaac terveinek megszerkesztésével, a hiányzó részek kiegészítésével, összeállt a nagy mű, legalábbis erre utal, hogy halála utánról nincsenek mástól bejegyzések a kéziratban. A kiadvány Hieronymus Formschneiderhez kerül, aki 1550-ben adja ki a Choralis Constantinus I. kötetét, majd 1555-ben a II. és III. kötetet.

Több mint három évszázadnak kellett eltelnie, hogy modern átírásban is napvilágot lásson ez a sorozat. Az első két kötet modern kiadása kritikái jegyzetekkel 1898-ban és 1909-ben jelent meg Guido Adler és Anton Webern

közreadásában. A korábbi erőfeszítések az 1950-es évek után felerősödtek a tekintetben, hogy alapos vizsgálat alá kerüljenek a „Formulák” egyes részei és a teljes kompozíciós sorozat. Régi Graduálék és Missálék, számos kézirat és nyomtatvány átvizsgálása történt meg a szóba jöhető egyházmegyék területén, ahol ezek a művek liturgikus használatba kerülhettek.

A konstanzi püspökséghez tartozó nyomtatott Graduale nem került elő ebből az időből, csak kéziratos Missale. Ez alapján egyértelmű, hogy a Choralis Constantinus terve az ő felkérésükre készült. A második kötetben található három szent anyaga (St. Conrad, St. Pelagius és St. Geberhard) teszi egyértelművé, hogy Isaac ezt az összeállítást Konstanz számára írta. Ezek a szentek csak a helyi liturgiában szerepelnek. A második kötet „Formuláit” összevetve a Missaléval kiderül, hogy ez a kötet teljes egészében Konstanz számára készült. Azonban más a helyzet az első és harmadik kötettel. Ezek összevetése a konstanzi Missaléval mutatnak kisebb eltéréseket, sőt esetenként a „Formulák” nincsenek semmilyen összefüggésben a misekönyvvel. Ennek a két kötetnek a legfőbb forrásai a Senfl és társai által másolt müncheni kéziratok (MSS 35-38). Ezek több liturgikus könyvvel való összehasonlítása alapján a passauai nyomtatott Graduale, az 1511-ben Bécsben megjelent Graduale Pataviense vehető mintának a „Formulákat” illetően. E szerint a Graduale szerint végezték a bécsi császári Kapella liturgikus gyakorlatát.

Az első kötetben kapnak helyet az alábbi mise-proprium anyagok: (a) Szentháromság vasárnapja, (b) 23 pünkösd utáni vasárnap, (c) Adventi időszak vasárnapjai, (d) Vízkereszti időszak vasárnapjai, (e) Nagyböjti időszak vasárnapjai, a (f) Húsvéti időszak vasárnapjai és a (g) Mennybemenetel utáni vasárnap. A harmadik kötetben Senfl közreadásában a következő ünnepek tételei találhatóak: (a) Szentek közös részei, (b) 5 Tractus, (c) 17 „Formula” egyes szentek ünnepéhez és szentek közös részeihez kapcsolódva, amelyek közül 7 duplikált ünnep a második kötettel, valamint (d) 5 mise-ordinárium ciklus.

Senfl szándéka egyértelműen az volt, hogy Isaac által Konstanz felkérésére elkezdett zenei anyagot a „Formulák” alapján kiegészítse az egész egyházi évre, amihez még alternatív ordinárium sorozatot is illesztett, ami egy templomi kórus számára teljessé teszi a három kötetet. Az odaadó tanítvány megszerkesztette mestere teljes liturgikus zenei törekvéseit magábafoglaló gyűjteményét. Egy dolog nem sikerült maradéktalanul, mégpedig az, hogy egy egyházmegye rítusa szerint álljon össze a teljes három kötet. Erre utal a sorozat második és harmadik részében található duplikált ünnepek sora (ami a teljes művet tekintve igencsak elenyésző). Ilyen módon kétféle gyakorlat szerint, a konstanzi és a passauai/bécsi rítus szerint áll össze a teljes sorozat.

Ezek szerint a *Choralis Constantinus* cím kissé félrevezető, hiszen az első és harmadik kötet csak a császári Kapella gyakorlata szerinti anyaggal készült el. Senfl megpróbálta megőrizni eredeti egységében az egyes ünnepek tételeit, az egyes tételek különálló részeit, ezért nem javított bele mesterének Konstanz számára összeállított második kötetének anyagába, így maradhatott meg ez a rítusok szerinti kettősség.

Több szempontból is nagy jelentőségű a *Choralis Constantinus* megjelenése. A kötetben rögzített előadói gyakorlatnak középkori gyökerei vannak. Az első többszólamú művek – melyek liturgikus használatra, ezen elv szerint készültek – a XII- XIII. századból maradtak fent. Legfontosabb forrásuk a francia *Notre Dame-i iskola* két alakjának *Leoninus*nak és *Perotinus*nak műveit is tartalmazó *Magnus liber organi* nevet viselő kottás kézirat. Isaac korából tudunk több zeneszerzőről is, akik ezt a gyakorlatot egy-egy proprium sorozat erejéig alkalmazták, ám sem kortársainak, sem a késői utódoknak nem sikerült ezt a teljes egyházi év alkalmaira kiterjesztenie. Ismerünk nagynevű komponistákat, akik kísérletet tettek erre vonatkozóan, de vagy nem lett teljesen kidolgozott művük, vagy nem is maradt belőle fenn kézzelfogható adat, csak írásos források utalnak erre. Ilyen például *William Byrd: Gradualia* sorozata, vagy *Giovanni Pierluigi da Palestrina: Gradualia* terve.

A XVI. század közepén, a német kottakiadásban ritkaság volt, hogy külön kiadványt jelentessenek meg egy szerző műveiből, főleg hogyha az illető nem német születésű. Heinrich Isaac volt az első, aki ilyen megtiszteltetésben részesült.

Ez a mű az utókorra hagyományozza a korabeli német egyházzenei gyakorlatot, I. Miksa császár és más jeles fejedelmek udvarainak énekes hagyományát.

Ez az első olyan jellegű kiadvány, amelyet a későbbi összkiadások (*Opera omnia*) előfutárának tekinthetünk.

Liturgikus szempontból pedig, a megjelenés után az első rész, a vasárnapok anyagát tartalmazó kötet alapján folytak a vasárnapi szentmisék a Habsburg udvarban, és ez a gyakorlat elterjedt egész Ausztriában, Németországban és a svájci egyházban, aminek rövid időn belül a reformáció terjedése szabott gátat.

Szent Péter apostol bilincsei

Augusztus 1. a római Esquilin-templom felszentelésének – Sancti Petri ad vincula – napja, amelyet III. Sixtus pápa (432-440) építtetett. Itt őrzik a szent láncokat, melyekkel Szent Péter a jeruzsálemi és római börtönökben volt megláncolva és amelyek csodálatosan egygyé váltak. Ünnepei tehát a szent apostolnak az angyal segítségével történt csodálatos kiszabadulását; de egyúttal megünnepli az oldó- és kötőhatalmat is, amellyel Péter a bűn által leláncolt lelkeket fogságukból megszabadítja.

Introitus – Heinrich Isaac: **Nunc scio vere** (Choralis Constantinus II.)
Kyrie – Heinrich Finck: Missa Dominicale
Gloria – Heinrich Finck: Missa Dominicale
Graduale – **Constítues eos** (Graduale Pataviense, fol. 143)
Alleluia – Heinrich Isaac: **Tu es Petrus** (Choralis Constantinus II.)
Prosa – Heinrich Isaac: **Petre, summe Christi pastor** (Choralis Constantinus II.)
Credo – Heinrich Finck: Missa Dominicale
Offertorium – **Constítues eos** (Graduale Pataviense, fol. 144v)
Motetta – Ludwig Senfl: **Beáti omnes (II)**
Sanctus – Heinrich Finck: Missa Dominicale
Agnus Dei – Heinrich Finck: Missa Dominicale
Communio – Heinrich Isaac: **Tu es Petrus** (Choralis Constantinus II.)
Exitus – Johannes Richafort: **Quem dicunt hómines**

Ad Vincula S. Petri Apostoli

Szt. Péter Apostol bilincsei

Motetta

Laudáte púeri Dóminum laudáte nomen Dómini. Sit nomen Dómini benedíctum ex hoc nunc et usque in sæculum. A solis ortu usque ad occásum laudábile nomen Dómini.

Motetta

Dicsérjétek, ti szolgálai, az Urat dicsérjétek az Úr nevét! Legyen áldott az Úr neve mostantól fogva és mindörökké. Napkeletől fogva napnyugatig dicsértessék az Úrnak neve!

Motetta

Praise the Lord, ye children: praise ye the name of the Lord. Blessed be the name of the Lord, from henceforth now and for ever. From the rising of the sun unto the going down of the same, the name of the Lord is worthy of praise.

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Asperges me hysopo et mundábor lavábis me et super nivem dealbábor. Ps. Miserére mei Deus secundum misericórdiam tuam iuxta multitudínem miseratiónum tuárum dele iniquitátes meas.

Glória Patri et Fílio et Spíritui Sancto sicut erat in princípío et nunc et semper et in sæcula sæculórum. Amen.

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Hints meg izsóppal és megtisztulok, moss meg és a hónál fehérebb leszek! Ps. Könyörülj rajtam, Istenem, hiszen irgalmas és jóságos vagy, mérhetetlen irgalmadban törökd el gonoszságomat! Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké. Amen.

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Thou shalt sprinkle me, Lord, with hyssop and I shall be cleansed; thou shalt wash me, and I shall be made whiter than snow.

Ps. Have mercy on me, O. God, according to thy great mercy. Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. As it was in the beginning, is now, and ever shall be, world without end. Amen.

V) Osténde nobis, Dómine, misericórdiam tuam.

R) Et salutáre tuum da nobis.

V) Dómine exáudi oratiónum meam.

R) Et clamor meus ad te véniat.

V) Dóminus vobíscum.

R) Et cum Spíritu tuo.

Orémus! Exáudi nos, Dómine sancte, Pater omnípotens, ætérne Deus: et mittere dignéris sanctum Angelum tuum de cælis; qui custódiat, fóveat, próteget, vísitet, atque deféndat omnes habitántes in hoc habitáculo. Per Christum Dóminum nostrum. R) Amen.

Mutasd meg, Uram, nekünk irgalmasságodat.

És szabadításodat add meg nekünk.

Uram, hallgasd meg könyörgésemet.

És kiáltásom jusson eléd.

Az Úr legyen veletek.

És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Hallgass meg minket, szentséges Urunk, mindenható Atyánk, örök Isten, és küldd el kegyesen az égből szent angyalodat, ki őrizze, ápolja, oltalmazza, látogassa és védelmezze e háznak minden lakóját. A mi Urunk Krisztus által. Amen.

Show us, Lord, Your mercy.

And grant us Your salvation.

O Lord, hear my prayer.

And let my cry come unto You.

May the Lord be with you.

And with your spirit

Let us pray. Hear us Lord, holy Father, almighty and eternal God; and graciously send Your Holy Angel from heaven to watch over, to cherish, to protect, to abide with, and to defend all who dwell in this house. Through Christ our Lord. Amen.

Introitus

Nunc scio vere, quia misit Dóminus Angelum suum: et erípuit me de manu Heródis, et de omni exspectatióne plebis Iudaeórum.

Ps. Dómine, probásti me: et cognovísti me: tu cognovísti sessiónum meam, et resurrectiónum meam.

Glória Patri et Fílio et Spíritui Sancto sicut erat in princípío et nunc et semper et in sæcula sæculórum. Amen.

Introitus

Most igazán tudom, hogy az Úr elküldötte angyalát és kimentett engem Heródesnek a kezéből és mindabból, amire a zsidó nép számított.

Ps. Uram, te megvizsgáltál és ismersz engem; tudod, ha leülök és ha felkelek.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké. Amen.

Introitus

Now I know in very deed, that the Lord hath sent His Angel, and hath delivered me out of the hand of Herod, and from all the expectation of the people of the Jews.

Ps. Lord, Thou hast proved me, and known me: Thou hast known my sitting down and my rising up.

Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost. As it was in the beginning, is now, and ever shall be, world without end. Amen.

Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.

Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!

Lord, have mercy.
Lord, have mercy.
Christ, have mercy.
Christ, have mercy.
Christ, have mercy.
Lord, have mercy.
Lord, have mercy.
Lord, have mercy.

Glória in excelsis Deo et in terra pax
homínibus bonæ voluntátis.
Laudámus te, benedícimus te,
adorámus te, glorificámus te, gratias
ágimus tibi propter magnam glóriam
tuam, Dómine Deus, Rex cæléstis
Deus Pater omnípotens, Dómine Fili
unigénite, Iesu Christe, Dómine
Deus, Agnus Dei, Fílius Patris, qui
tollis peccáta mundi, miserére nobis;
qui tollis peccáta mundi, súscipe
deprecatiónem nostram. Qui sedes ad
dexteram Patris, miserére nobis.
Quóniam tu solus Sanctus, tu solus
Dóminus, tu solus Altíssimus, Iesu
Christe, cum Sancto Spírítu: in glória
Dei Patris. Amen.

Dicsőség a magasságban Istennek, és a
földön békesség a jóakarató
embereknek. Dicsóítünk téged, áldunk
téged, imádunk téged, magasztalunk
téged, hálát adunk neked nagy
dicsőségédért, Urunk és Istenünk,
mennyei Király, mindenható Atyaisten.
Urunk, Jézus Krisztus, egyszülött Fiú,
Urunk és Istenünk, Isten Báránya, az
Atyának Fia, te elveszed a világ bűneit,
irgalmazz nekünk; te elveszed a világ
bűneit, hallgasd meg könyörgésünket.
Te az Atya jobbján ülsz, irgalmazz
nekünk. Mert egyedül te vagy a Szent,
te vagy az Úr, te vagy az egyetlen
Fölség, Jézus Krisztus, a Szentlélekkel
együtt, az Atyaisten dicsőségében.
Ámen.

Glory to God in the highest. And on earth
peace to people of good will. We praise
You. We bless You. We worship You.
We glorify You. Lord God, heavenly
King, God the Father almighty. Lord
Jesus Christ, the Only-begotten Son.
Lord God, Lamb of God, Son of the
Father. You who take away the sins of
the world, have mercy on us.. You who
take away the sins of the world, receive
our prayer. You who sit at the right
hand of the Father, have mercy on us.
For You alone are holy. You alone are
Lord. You alone are the Most High,
Jesus Christ, with the Holy Spirit, in the
Glory of God the Father. Amen.

Graduale

Constitues eos príncipes super omnem
terram: mémores erunt nóminis tui,
Dómine. V) Pro pátribus tuis nati sunt
tibi filii: propterea pópuli confitebúntur
tibi.

Graduale

Az egész világ fejedelmeivé teszed őket,
emlékezetessé teszik nevedet, Uram. V)
Atyáid helyett fiaid születnek, s dicsérni
fognak érte a népek.

Graduale

Thou shalt make them princes over all
the earth: they shall remember Thy
name, O Lord. V) Instead of fathers,
sons are born to thee: therefore shall
people praise Thee.

Alleluia

V) Tu es Petrus, et super hanc petram
ædificábo Ecclesiám meam.

Alleluia

V) Te Péter vagy, és erre a kősziklára
fogom építeni egyházamat.

Alleluia

V) Thou art Peter, and upon this rock I
will build My Church.

Prosa

Petre, summe Christi pastor, et Paule,
gentium doctor,
Ecclesiam vestris doctrinis illuminatam
Per circulum terræ precatu adiuvet
vester.
Nam dominus Petre, cælorum tibi
claves dono dedit.
Armigerum Benjamin, Christus, te scit
suum casque electum.
Mare planta te, Petre, Christus
conculcare tuæ dedit caritati.
Umbram tui corporis infirmis
debilibusque fecit medicinam.
Doctilogos philosophos te, Paule,
Christus dat vincere voce sua.
Multiplies victorias tu, Paule, Christo
per populos acquisisti.
Postremo victis omnibus barbaris
Ad arcem summi pergitis culminis.
Germanos discordes sub iugum Christi
pacatos iam coacturi.
Ibi Neronis feritas principis.
Apostolorum præliis plurimis.
Victores diverse te, Petre et Paule,
addixerat pænæ mortis.
Te crux associat, te vero gladius

Prosa

Prosa

cruentus mittit Christo.

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilibus omnium et invisibilibus. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Póntio Pilátó; passus et sepultus est, et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum glória, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi sæculi. Amen.

Offertorium

Constitues eos principes super omnem terram: memores erunt nominis tui, Dómine, in omni progenie et generatione.

Motetta

Beati omnes qui timent Dominum qui ambulat in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tue. Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tue. Ecce sic benedicetur homo qui timet Dominum. Benedicat te Dominus ex Sion et videas bona Hierúsalem omnibus diebus vitæ tue. Et videas filios filiorum tuorum pax super Israel.

Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sábaoth.

Pleni sunt cæli et terra glória tua. Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek, minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében. Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt. Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű; és minden általa lett. Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért szállott a mennyből. Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett. Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és éltetőnkben, aki az Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak feltámadását és az eljövendő örök életet. Ámen.

Offertorium

Az egész világ fejedelmeivé teszed őket, emlékezetessé teszik nevedet, Uram, mindenkor, nemzedékről-nemzedékre.

Motetta

Boldogok mindazok, akik az Urat félik, kik az ő útjain járnak. Mert a te kezéd munkájának gyümölcsét élvezed, boldog vagy, és jól leszen sorod. Feleséged, mint a bőven termő szőlőtő, háznak falai között. Fiaid, mint az olajfa sarjadékai, a te asztalod körül. Íme, így áldatik meg az ember, aki az Urat féli. Áldjon meg téged az Úr Sionból, és lássad Jeruzsálemnek javait. És lássad meg fiaidnak fiait! Békesség legyen Izraelen!

Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene.

Dicsőséged betölti a mennyet és a földet.

Hozsanna a magasságban.

Áldott, aki jön az Úr nevében.

Hozsanna a magasságban.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmaz nekünk.

I believe in one God, The Father Almighty, Maker of heaven and earth, and of all things visible and invisible. And in one Lord, Jesus Christ, the Only-begotten Son of God. Born of the Father before all ages. God of God, Light of Light, true God of true God. Begotten, not made, of one substance with the Father. By whom all things were made. Who for us men and for our salvation came down from heaven. And became incarnate by the Holy Spirit of the Virgin Mary: AND WAS MADE MAN. He was also crucified for us, suffered under Pontius Pilate, and was buried. And on the third day He rose again according to the Scriptures. He ascended into heaven and sits at the right hand of the Father. He will come again in glory to judge the living and the dead and His kingdom will have no end. And in the Holy Spirit, the Lord and Giver of life, Who proceeds from the Father and the Son. Who together with the Father and the Son is adored and glorified, and who spoke through the prophets. And one holy, Catholic and Apostolic Church. I confess one baptism for the forgiveness of sins and I await the resurrection of the dead and the life of the world to come. Amen.

Offertorium

Thou shalt make them princes over all the earth: they shall remember Thy name, O Lord, throughout all generations.

Motetta

Blessed are all they that fear the Lord: that walk in his ways. For thou shalt eat the labours of thy hands: blessed art thou, and it shall be well with thee. Thy wife as a fruitful vine, on the sides of thy house. Behold, thus shall the man be blessed that feareth the Lord. May the Lord bless thee out of Sion: and mayest thou see the good things of Jerusalem all the days of thy life. And mayest thou see thy children's peace upon Israel.

Holy, Holy, Holy

Lord God of Hosts.

Heaven and earth are filled with your glory.

Hosanna in the highest.

Blessed is He Who comes in the Name of the Lord.

Hosanna in the highest.

Lamb of God, Who take away the sins of the world, have mercy on us.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:
miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:
dona nobis pacem.

Communio

Tu es Petrus, et super hanc petram
ædificabo Ecclesiam meam.

*Qui regis Israel inténde qui deducis tamquam
oves Ioseph qui sedes super chérubin
manifestáre.*

*Deus virtutum converté nos et osténde fáciem
tuam et salvi érimus.*

Motetta

Prima pars

Quem dicunt homines, esse filium
hominis? Respondens Petrus dixit: Tu
es Christus, Filius Dei vivi. Et ait illi
Iesus: Beatus es, Simon, quia caro et
sanguis non revelavit tibi sed Pater
meus, qui est in caelis. Et ego dico tibi:
Quia tu es Petrus, et super hanc petram
ædificabo Ecclesiam meam, alleluia.

Secunda pars

Petre, diligis me? Qui respondit: Tu scis
Domine, quia amo te, et animam meam
pono pro te. Et ait illi Iesus: Pasce oves
meas. Ego enim pro te rogavi, ut non
deficiat fides tua, at tu aliquando
conversus confirma fratres tuos,
alleluia.

Isten Báránya, te elveszed a világ
bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ
bűneit: adj nekünk békét.

Communio

Te Péter vagy, és erre a kősziklára
fogom építeni egyházamat.

*Izrael Pásztorá, figyelmezz, ki József népét
mint a nyájat vezeted, ki a kerubok fölött
trónolsz.*

*Seregek Istene, téríts meg minket, ragyogtasd
fel arcodat, és megszabadulunk.*

Motetta

Prima pars

Kinek tartják az emberek az Emberfiát?
Péter válaszolt: „Te vagy Krisztus, az
élő Isten Fia.” Erre Jézus azt mondta
neki: „Boldog vagy, Simon, mert nem a
test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked,
hanem az én mennyei Atyám. Én is
mondom neked: Péter vagy, erre a
sziklára építem egyházamat, alleluia.

Secunda pars

„Péter, szeretsz engem?” S így
válaszolt: „Uram, te mindent tudsz, azt
is tudod, hogy szeretlek.” Jézus ismét
azt mondta: „Legeltesd juhaimat! De
imádkoztam érted, nehogy
megfogyatkozz a hitedben. Amikor
megtérsz, te erősíted majd meg
testvéreidet.”

Lamb of God, Who take away the sins
of the world, have mercy on us.

Lamb of God, Who take away the sins
of the world, grant us peace.

Communio

Thou art Peter, and upon this rock I
will build My Church.

*Hear, O thou Shepherd of Israel, thou that
leadest Joseph like a sheep : shew thyself also,
thou that sittest upon the cherubims.*

*Turn us again, thou God of hosts: shew the
light of thy countenance, and we shall be
whole.*

Motetta

Prima pars

Whom do men say that the Son of Man
is? Peter answered and said: thou art
Christ, the Son of the living God. And
Jesus said to him: Blessed art thou,
Simon, because flesh and blood have
not revealed it to thee, but my Father,
who is in heaven. And I say to thee,
thou art Peter, and upon this rock I will
build my Church. Alleluia.

Secunda pars

Peter, lovest thou me? He answered:
Thou knowest, Lord, that I love thee,
and lay down my life for thee. And
Jesus said to him: Feed my sheep. For I
have prayed for thee, that thy faith fail
not; and thou, being once converted,
confirm thy brethren. Alleluia.

C O R V I N A C O N S O R T

w w w . c o r v i n a c o n s o r t . f w . h u

Művészeti vezető: Kalmanovits Zoltán

Andrejszki Judit, Pászti Károly, Kalmanovits Zoltán, Demjén András